

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра логопедії і спеціальних методик

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
логопедії і спеціальних методик
протокол № ____ від ____ 202__
р.
Завідувач кафедри
Олексій ГАВРИЛОВ

АФАЗІОЛОГІЯ ООК 06

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Викладач (викладачі)	Мілевська Олена Павлівна
Контактний телефон	(03849)75658
E-mail	olena.milevska@kpnu.edu.ua
Профайл викладача	http://logo.kpnu.edu.ua/sklad-kafedry/milevska-olena-pavlivna/
Назва освітньої програми	Спеціальна освіта (Логопедія).
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
Статус дисципліни	Обов'язкові освітні компоненти
Сторінка курсу в MOODLE	

ПРЕРЕКВІЗИТИ І КОРЕКВІЗИТИ КУРСУ

Міждисциплінарні зв'язки	“Логопедія”, „Логокорекція темпо-ритмічних порушень мовлення”, „Психологія осіб з порушеннями мовлення”, „Логотерапія при неврологічних порушеннях”, „Основи невро- і психопатології”, „Теорії мовленнєвої діяльності”
Мова викладання	Українська
<i>Обсяг дисципліни</i>	

Характеристика навчальної дисципліни

Найменування показників

денна форма навчання заочна форма навчання

Рік навчання	2-й (2023-2024)	1-й (2022-2023); 2-й (2023-2024)
Семестр вивчення	3	2,3
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120 год.	120 год.
Кількість годин навчальних занять	46 год.	24 год.
Лекційні заняття	14 год.	8 год.
Практичні заняття	16 год.	8 год.
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	16 год.	8 год.
Самостійна та індивідуальна робота	74 год.	96 год.
Форма підсумкового контролю	екзамен (3 семестр)	екзамен (3 семестр)

Анотація курсу. Освітній компонент „Афазіологія” знайомить здобувачів з проблемою втрати (розпаду) мовно-мовленнєвих умінь, що є наслідком органічного ушкодження мовленнєвих зон кори головного мозку – афазією. Під час вивчення курсу здобувачі ознайомляться з науковими підходами до вивчення афазії (клінічним, нейропсихологічним, нейrolінгвістичним, психолого-педагогічним), засвоять знання щодо причин, механізмів структури та симптоматики різних форм афазій; опанують знання та практичні уміння щодо діагностичного обстеження пацієнтів з афазіями; відпрацюють диференційні діагностичні прийоми, спрямовані на розмежування афазій з суміжними станами (порушення мовлення у разі психічних розладів, афатичні прояви при неврологічних та нейродегенеративних порушеннях) та на розмежування окремих форм афазій.

Курс „Афазіологія” також передбачає вивчення здобувачами змісту та методики локорекційної роботи (відновного навчання) осіб з афазіями, а саме: методики розгальмовування мовлення та тонізації психічних функцій, стимуляції імпресивного мовлення через активізацію полісенсорного сприймання, стимуляції експресивного мовлення; техніки гальмування мовних емболів та запобігання аграматизмів та телеграфного стилю; методик роботи у разі апраксії і агнозії; методик відновлення писемного мовлення у осіб з афазіями. В рамках вивчення курсу здобувачі опанують теоретико-методичні основи консультативної роботи з членами родин / опікунами осіб з афазіями.

Консультації з навчальної дисципліни

Очні консультації (згідно з графіком консультацій);
онлайн-консультації

Мета і завдання курсу

Мета: теоретико-практична підготовка фахівців-логопедів до здійснення діагностичної діяльності з метою виявлення афатичних порушень; до здійснення відновного навчання осіб з афазіями та організації логопедичного супроводу цих осіб та їх родин.
Завдання:

1. формування теоретичної бази з проблеми афазій у дітей та дорослих: ознайомлення з етіологією, класифікаціями, структурою та симптоматикою різних форм афазій; формування уявлень про міждисциплінарний підхід до вивчення афазій;

2. формування логодіагностичної компетентності: ознайомлення з вітчизняними і закордонними підходами до діагностики афазій, формування навичок первинної діагностики пацієнтів з афазіями та навичок пролонгованого вивчення осіб з афазіями;

3. формування логокорекційної компетентності: ознайомлення з організаційними засадами відновного/реабілітаційного навчання осіб з афазіями; вивчення принципів, змісту і завдань відновного навчання та опанування технологій (методик) логопедичного супроводу;

4. формування умінь консультативної роботи як складової супроводу родин осіб з афазіями.

ФОРМАТ КУРСУ

Форми та види проведення навчальних занять

лекційні заняття, практичні заняття, лабораторні заняття, самостійна робота.

Методи та форми контролю

Методи контролю: усне і письмове опитування, участь в дискусіях, практичні завдання, лабораторні роботи, тестування, розробка тематичних презентацій, відео- і фото звіти.

Форми контролю: поточний контроль; модульні контрольні роботи; екзамен

Необхідне технічне та програмне забезпечення, обладнання

Логопедичний інструментарій, інформаційно-комунікаційні засоби; дидактичне приладдя

Індивідуальні завдання

Вивчення наукової (додаткової) літератури з предмету; підготовка доповідей/презентацій; виконання дослідницьких завдань з підготовкою відео/аудіо звітів за їхніми результатами; розробки індивідуальних логопедичних занять; підготовка методичних матеріалів для логодіагностики і логокорекції.

Інтегральна компетентність (ІК)

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері інклюзивної, спеціальної освіти (логопедія)

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-03. Здатність працювати в команді.

ЗК-04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-06. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-07. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-08. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

ЗК-09. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК-01. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем логопедії, спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-03. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність в галузі логопедії, спеціальної та інклюзивної освіти з особами з порушеннями мовлення.

СК-04. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного, логопедичного супроводу дітей з порушеннями мовлення на засадах партнерства.

СК-07. Здатність до організації освітнього процесу у спеціальних закладах дошкільної і загальної середньої освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

СК-08. Здатність до організації процесу навчання, виховання й розвитку дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку в умовах інклюзивного освітнього середовища.

СК-10. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та/або освітні проекти у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

СХЕМА КУРСУ

Денна форма

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	разом	у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні та методичні основи вивчення афазій.						
Тема 1. Поняття про афазію як інтегральне порушення. Класифікація афазій.	14	2	2			10
Тема 2. Симптоматика афазій у дітей та дорослих: мовленнєві та немовленнєві прояви.	16	2	2		2	10
Тема 3. Організація та зміст діагностичного обстеження осіб з афазіями.	18	2	2		4	10
Тема 4. Характеристика системи комплексної нейрореабілітації осіб з афазіями.	18	2	4		2	10
Тема 5. Зміст і методика відновлювального навчання хворих з сенсорними афазіями.	20	2	2		4	12
Тема 6. Зміст і методика відновлювального навчання хворих з моторними афазіями.	20	2	2		4	12
Тема 7. Організація реабілітаційного супроводу особам з афазіями в Україні та світі.	14	2	2			10
Разом за змістовим модулем 1	120	14	16		16	74
Разом годин	120	14	16		16	74

Заочна форма

Назви змістових модулів і тем	разом	Кількість годин				
		у тому числі				
		лекційні заняття	практичні заняття	семінарські заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні та методичні основи вивчення афазій.						
Тема 1. Поняття про афазію як інтегральне порушення. Класифікація афазій.	14	2	2			10
Тема 2. Симптоматика афазій у дітей та дорослих: мовленнєві та немовленнєві прояви.	12				2	10
Тема 3. Організація та зміст діагностичного обстеження осіб з афазіями.	20	2			2	16
Тема 4. Характеристика системи комплексної нейрореабілітації осіб з афазіями.	12		2			10
Тема 5. Зміст і методика відновлювального навчання хворих з сенсорними афазіями.	26	2	2		2	20
Тема 6. Зміст і методика відновлювального навчання хворих з моторними афазіями.	26	2	2		2	20
Тема 7. Організація реабілітаційного супроводу особам з афазіями в Україні та світі.	10					10
Разом за змістовим модулем 1	120	8	8		8	96
Разом годин	120	8	8		8	96

РН 1. Здійснювати аналіз еволюційних процесів у сфері освіти осіб з порушеннями мовлення, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання наявних проблем.

РН 2. Здійснювати дослідження та/або проводити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, створення нових та удосконалення традиційних технологій викладання і супроводження та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

РН 3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з порушеннями мовлення, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.

РН 4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей з порушеннями мовлення та організації логопедичного супроводу.

РН 5. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності та розвитку дитини з порушеннями мовлення, забезпечувати ефективність власних дій.

РН 6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.

РН 8. Приймати ефективні рішення з питань спеціальної та інклюзивної освіти, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати їх розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей, зокрема, вимоги споживачів; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН 9. Вільно спілкуватись усно і письмово українською та іноземною мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері логопедії, спеціальної та інклюзивної освіти в цілому.

РН 10. Відшукувати необхідні дані у науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані.

РН 12. Організовувати та здійснювати методичний супровід процесу навчання, виховання й розвитку дітей з порушеннями мовлення в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного освітнього середовища.

РН14. Створювати та реалізовувати наукові розробки та/або освітні проекти, спрямовані на підвищення якості організації освітнього середовища для дітей з порушеннями мовлення.

ПОЛІТИКА КУРСУ

1. Необхідність дотримання обов'язкових принципів академічної доброчесності, визначених Кодексом академічної доброчесності в КПНУ https://drive.google.com/file/d/1W_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view та Положенням про дотримання академічної доброчесності <https://drive.google.com/file/d/1nVC6hDHeT4WxNS5c45xybMiWBEVDbGpb/view>
2. Відвідування занять здобувачами вищої освіти є обов'язковою складовою організації освітнього процесу. Про неможливість відвідування занять з поважних причин мають завчасно повідомляти викладача (-ів). Деталі за покликанням: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLTbRbcQA86/view>
3. Підтримується креативна ініціатива здобувача (-ів) вищої освіти.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю.

Форми оцінювання

Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та результатів самостійної роботи здобувача, а також індивідуального завдання (виконання та захист тематичної роботи). Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі.

<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLTbRbcQA86/view>

<https://drive.google.com/file/d/0B4IW4J1OEFZAoLXVNNzg2bFJTRng2ZVFjdA0dEV1YmFiOXY4/view?resourcekey=0-CxWUU4B0hXDwe08FZrsfoQ>

Таблиця 1

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля (навчальної дисципліни)	Підсумкова оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Підсумкова оцінка за національною шкалою	
			екзаменаційна	залікова
90-100	A (відмінно)	10	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25	задовільно	
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F			

Поточний і модульний контроль (60 балів)	Іспит (40 балів)
Змістовий модуль 1 (60 балів)	

Поточний контроль	Самостійна робота	Модульна контрольна робота	100 балів
20 балів	20 балів	20 балів	

* Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12 балів; підсумкова оцінка поточного контролю обчислюється за формулою

$$r_k = (0,05 \times r_k^c + 0,4) \times r_k^*$$

де: r_k^c – середня оцінка навчальної діяльності студента на навчальних заняттях з з навчального (змістового) модуля, тобто частка від ділення суми всіх оцінок на їх кількість (беруться оцінки від 4 до 12);

r_k^* – встановлений максимально можливий бал оцінювання результатів певної навчальної діяльності студента за результатами контрольного заходу поточного контролю з урахуванням її вагомості.

Перелік орієнтовних питань до підсумкового контролю	1. Поняття афазії, етіологія, механізми. 2. Класифікація афазій. 3. Механізм і симптоматика аферентної афазії. 4. Механізм і симптоматика еферентної афазії. 5. Механізм і симптоматика динамічної афазії. 6. Механізм і симптоматика акустико-гностичної афазії. 7. Механізм і симптоматика акустико-мнестичної афазії. 8. Механізм і симптоматика семантичної афазії. 9. Порушення пізнавальних процесів та функцій при різних формах афазій. 10. Особливості емоційно-вольової сфери при різних формах афазій. 11. Мовленнєва симптоматика при різних формах афазій. 12. Немовленнєва симптоматика при різних формах афазій. 13. Зміст та етапи обстеження психічних процесів і функцій у хворих з афазією. 14. Методика обстеження різних видів сприймання у хворих з афазією. 15. Методика обстеження різних видів праксисів у хворих з афазією. 16. Методика обстеження різних видів пам'яті у хворих з афазією. 17. Методика обстеження рахунку, письма та читання у хворих з афазією. 18. Організаційно-методичні основи відновлювального навчання осіб з афазіями. 19. Структура і зміст відновлювального навчання у осіб з моторними афазіями. 20. Структура і зміст відновлювального навчання у осіб з сенсорними афазіями. 21. Методи прямого і обхідного впливу на порушені функції осіб афазіями. 22. Прийоми розгальмовування мовлення у осіб з афазіями. 23. Стимулятивні і реконструюючі прийоми впливу на осіб з афазіями.
---	--

	24. Прийоми переключення свідомості людини з вербального компоненту мовленнєвого спілкування на невербальний (смисловий). 25. Сутність методу фішок в роботі з особами з афазією. 26. Сутність методу «смислового обігрування» в роботі з особами з афазією. 27. Сутність оптико-тактильного методу в роботі з особами з афазією. 28. Особливості застосування методу музично-ритмічної стимуляції у відновлювальному навчанні осіб з афазіями. 29. Значення та особливості використання невербальних методів комунікації в роботі з особами з афазією. 30. Характеристика методів предметно-практичних дій, казки та ігор для відновлення комунікації у осіб з афазією.
Рекомендована література (основна, допоміжна, інтернет-ресурси)	Основна: 1. Логопедія: підручник / за ред. М.К. Шеремет. Вид. 4-е. К.: Слово, 2017. 856 с. 2. Лурия А.Р. Высшие корковые функции человека и их нарушения при локальных поражениях мозга. М.: Академский проект, 2000. 3. Шохор-Троцкая (Бурлакова) М.К. Стратегия и тактика восстановления речи. М.: Изд-во ЕКСМО-Пресс, В. Секачѣв, 2001. 432 с. 4. Цветкова Л.С. Афазия и восстановительное обучение. М.: Просвещение, 1988. 253 с. 5. Бейн Э.С. Овчарова П.А. Клиника и лечение афазии. София : Медицина. 1970. 210 с.

Допоміжна:

1. Мілевська О.П. Особливості застосування стимульного матеріалу у відновному навчанні пацієнтів з афазією. *Пріоритетні напрями розвитку сучасних педагогічних та психологічних наук*: зб. за матер. наук. наук.-практ. конф. Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2021. С. 38–42.

2. Мілінчук В.І. Особливості нейропсихологічного дослідження пацієнтів після інсульту. *Психологічні проблеми сучасності*: тези VI наук.-пр. конф. Львів, 2009. С. 11–12.

3. Мілінчук В.І. Вплив емоційних станів на мовленнєву діяльність пацієнтів після інсульту. *Психол. перспективи*. Луцьк : РВВ «Вежа», 2010. Вип. 15. С. 207–218.

4. Мілінчук В.І., Засєкіна Л.В. Нейропсихолінгвістичний підхід до дослідження мовлення пацієнтів після інсульту. *Актуальні проблеми практичної психології* : зб. наук. пр. Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2010. Ч. I. С. 143–146.

5. Засєкіна Л.В., Мілінчук В.І. Інтенсивна мовленнєва терапія як нейропсихолінгвістичний інструментарій реабілітації пацієнтів після інсульту. *Вісник Одеського національного ун-ту ім. І. Мечникова. Сер. : Психологія*. 2009. Т. 14. Вип. 17. С. 216–224.

6. Лянна О.В. Сучасні уявлення щодо патогенезу та проявів афазії при мозковому інсульті. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 7 (51). С. 359-687.

7. Лянна О.В. Аналіз сучасних напрямів і методів відновлення мовлення у осіб післяінсультного стану. *Логопедія : науково-метод. журнал*. 2016. № 8. С. 36–43.

8. Некрасова Н.О., Руденко С.Ю., Тихонова Л.В. Постінсультна афазія у контексті сучасних поглядів на нейрофізіологію мовної функції. <https://jmbs.com.ua/pdf/6/5/jmbs0-2021-6-5-028.pdf>

9. Савицький А.А. Корекційно-відновлювальна робота з попередження аграматизму у дітей з моторною афазією на резидуальній стадії реабілітації. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19*. Вип 16. 2010. С.160-164.

10. Савицький А.А. До проблеми відновлення мовлення у дітей з афазією при синдромі Ландау-Клеффнера. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19*. Вип 15. 2010. С. 238-241.

11. Савицький А.А. Особливості корекційної роботи з відновлення мовленнєво-рухової діяльності дошкільників з дитячою афазією. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19*. Вип 14. 2009 С. 138-141.

12. Цветкова Л.С. Афазиология: современные проблемы и пути их решения. Москва: МПСИ, 2010.

13. Шохор-Троцкая М.К. Речь и афазия. Москва: ЭксмоПресс, 2001.

14. Critchley M. Aphasiology and other aspects of language : Edward Arnold (publishers) LTD London. 1970.

15. Chapey R. Language Intervention Strategies in Aphasia and Related Neurogenic Communication Disorders. Philadelphia : Lippincott William&Wilkins, 2008.

Інтернет-ресурси:

1. <https://www.aphasia.org/aphasia-definitions/>
2. <https://www.asha.org/>
3. <https://www.tuchek.net/sl/sl.htm>

